

Organizace soudů a prokuratury v Korejské lidově demokratické republice

OTAKAR PLUNDR

A.

STRUČNÝ VÝVOJ V OBDOBÍ 1905 AŽ 1972

1. Portmoutskou smlouvou z 5. 9. 1905, uzavřenou po ukončení rusko-japonské války, uznalo carské Rusko území Koreje za sféru japonského vlivu a zavázalo se, že nebude překážet „opatřením správním, ochranným a dozorcím, jež bude provádět japonská vláda v Koreji jakožto nutné“.¹⁾

Po obsazení Koreje zavádělo Japonsko v okupované zemi svůj právní řád a vytvářelo svůj správní a soudní aparát. Do soudní služby byli přednostně přijímáni Japonci, z jejichž řad byli vybíráni zejména předsedové soudů. Soudy rozhodovaly trestní i občanskoprávní věci buď jediným soudcem, nebo v senátech, zpravidla tříčlenných, složených jen ze soudců z povolání. V každém senátu musel být alespoň jeden soudce japonského původu, který senátu předsedal. Soudci korejského původu nebyli při rozhodování rovnoprávní se soudci japonskými, neboť japonští členové senátu měli právo veta proti odchylnému názoru korejských soudců. Úředním jazykem u korejských soudců byla japonština. Soudci byli jmenováni japonskými orgány, které dbaly na to, aby místa soudců, pokud byla obsazována osobami korejského původu, zaujaly pouze osoby oddané japonskému koloniálnímu režimu.²⁾ Těmito opatřeními si Japonci zajistili rozhodující vliv na činnost soudů, jejichž hlavním úkolem bylo pomáhat při upevňování japonské nadvlády v zemi.

2. Proti japonské okupační moci vznikalo v Koreji již před 2. světovou válkou národně osvobozenécké hnutí, k jehož jednotnému řízení byla v květnu 1936 vytvořena Liga obnovy vlasti, vybudovaná jako masová revoluční organizace jednotné protijaponské národní fronty.³⁾ Její činnost zesílila zejména v průběhu 2. světové války. Porážkou japonské armády v Číně Rudou armádou, kapitulací Japonska ve 2. světové válce, vyhnáním

¹⁾ Čl. 2 portmoutské smlouvy – viz Dějiny diplomacie II, Praha 1950, str. 125.

²⁾ Kim Ďa Jur: Demokratičeskije principy organizacii i dejatel'nosti narodnogo suda Korejskoj narodno demokratičeskoi respubliki (Sovětskoje gosudarstvo i pravo 5/1953, str. 129).

³⁾ O socialističeskoj konstitucii Korejskoj narodno-demokratičeskoi respubliki, Pchjongjang 1975, str. 116.

japonských okupantů z Koreje a úspěchy národně osvobozenického boje korejského lidu byly vytvořeny příznivé podmínky pro demokratizaci koloniální a polofeudální společnosti Koreje a vytvoření samostatného korejského státu.

Korea byla dohodou spojenců po ukončení 2. světové války rozdělena na dvě části, severní a jižní, mezi nimiž probíhala hranice podél 38. rovnoběžky. Severní Korea byla dočasně okupována vojsky sovětskými, jižní Korea vojsky Spojených států amerických. Zásadní směrnice pro demokratické přeměny na celém území Koreje byly vypracovány na moskevské poradě zahraničních ministrů SSSR, Spojených států amerických a Velké Británie, konané v prosinci 1945. Podle dohody tu uzavřené měla být Korea obnovena jako jednotný, nezávislý stát a vytvořeny podmínky pro rozvoj země na demokratických zásadách. Uskutečnění těchto úkolů mělo být svěřeno prozatímní korejské demokratické vládě, k jejímuž ustavení mělo být urychleně přikročeno. Při provádění dohodnutých demokratických přeměn měla pomáhat společná komise vytvořená ze zástupců SSSR a Spojených států amerických.

3. V severní Koreji přikročila sovětská vojenská správa ihned k provádění usnesení moskevské rady. Opírala se přitom o demokratické síly v zemi, sdružené v jednotné demokratické národní frontě severní Koreje. Výkon státní moci byl postupně přenášán na nově se tvořící korejské orgány, zejména na zastupitelské orgány nazývané lidové výbory, které vznikaly jako revoluční orgány již v průběhu národně osvobozenického boje korejského lidu. Na sjezdu zástupců lidových výborů severní Koreje, konaném v únoru 1946 v Pchjongjangu, byl vytvořen Prozatímní lidový výbor severní Koreje jako její ústřední orgán státní moci, v němž byly zastoupeny všechny významné politické strany a společenské organizace. V době jeho působení došlo k hlubokým demokratickým změnám v hospodářském, politickém, společenském a kulturním životě Koreje a k demokratické přestavbě státního aparátu. Prozatímní lidový výbor také vypracoval základní principy pro výstavbu *nových soudů a prokuratury*.⁴⁾ Pod vedením Prozatímního lidového výboru byla v Koreji do začátku roku 1947 dovršena protiimperialistická, protifeudální, demokratická revoluce.

V lednu 1947 došlo k dalšímu rozvoji korejských orgánů státní moci. Na sjezdu lidových výborů severní Koreje byl zvolen nejvyšší zastupitelský orgán — Lidové shromáždění severní Koreje, které na svém prvním zasedání vytvořilo novou vládu nazvanou lidový výbor severní Koreje.

4. Na úseku *justice a prokuratury* byla v severní Koreji po porážce japonských okupantů zrušena japonská soustava soudů a prokuratur a na jejím místě postupně vybudována nová soustava na demokratických zásadách s širokou účastí korejského lidu. Směrnice pro přebudování soudů, prokuratury a orgánů justiční správy byly stanoveny v zákoně Prozatímního lidového výboru ze 6. 3. 1946 „O základních zásadách organizace

⁴⁾ O socialistické konstituci Korejské národno-demokratické republiky, Pchjongjang 1975, str. 122.

a činnosti odboru justice, soudů a prokuratury“. Z výkonu soudnictví byli odstraněni japonští soudci a prokurátoři a soudci a prokurátoři korejští, kteří vykonávali své funkce v období japonské nadvlády. Výjimka byla učiněna pouze u těch korejských soudců a prokurátorů, kteří po 15. 8. 1945 (den osvobození Koreje) se aktivně účastnili na demokratické výstavbě severní Koreje.

Nová soustava soudů a prokuratur byla přizpůsobena územně administrativnímu rozdělení severní Koreje. Podle Řádu o soudu a prokuratuře severní Koreje z 21. února 1947 byl nejvyšším soudním orgánem severní Koreje Nejvyšší soud. Dalšími články soudní soustavy byly soudy provinční, újezdní a městské soudy. Vedle těchto obecných soudů jako zvláštní soudy fungovaly soudy vojenské a soudy dopravní.

Podstatná změna nastala i v ustanovování soudců. Usnesením Prozatímního lidového výboru o volbách soudců ze 14. ledna 1947 byla uvedena v život zásada volitelnosti všech soudců z povolání a soudců z lidu. Volbu prováděly příslušné zastupitelské orgány (lidové výbory), návrhy kandidátů podávaly orgány justiční správy.

V čele nové soustavy *prokuratur* byl generální prokurátor severní Koreje, jemuž byli podřízeni prokurátoři provinční, újezdní, městští a dopravní.

5. Odchylný postup při budování státního aparátu včetně soudů a prokuratury byl nastoupen v jižní Koreji.

V roce 1948 byly v jižní Koreji provedeny separátní volby. Národní shromáždění jižní Koreje, vzešlé z těchto voleb, přijalo v červenci 1948 separátní ústavu pro jižní Koreu. Vliv americké okupační správy se projevoval i v organizaci a činnosti soudů působících na území jižní Koreje. Japonské soudy byly přeměněny na vojenské okupační soudy a podřízeny americké vojenské správě. V personálním složení soudů nedošlo k podstatným změnám, neboť z počátku americké okupace zůstali na svých místech i japonští soudci. K jejich odstranění došlo značně později v souvislosti s repatriací ostatních japonských občanů z Koreje.⁵⁾

6. Vypracováním separátní ústavy pro jižní Koreu neustalo úsilí demokratických sil v celé Koreji o sjednocení země a vytvoření jednotného, demokratického a nezávislého státu. Na druhém shromáždění zástupců politických stran a demokratických organizací, konaném v červnu 1948, bylo usneseno provést volby na celém území Koreje, z nichž by vzešlo společné Nejvyšší lidové shromáždění. Nejvyšší lidové shromáždění zvolené ve volbách konaných v srpnu 1948 prohlásilo na svém prvním zasedání v září 1948 Koreu lidově demokratickou republikou a přijalo novou ústavu tohoto státu. Zásady ústavy, která byla zamýšlena jako základní zákon pro celé území Koreje, byly však uváděny v život jen na území severní Koreje (Korejské lidově demokratické republiky). Jižní Korea pokračovala pod americkým vlivem v samostatném vývoji.

⁵⁾ G. Tavrov: Korejskij vopros posle vtoroj mirovoj vojny, Sovetskoe gosudarstvo i pravo 7/1950, str. 27–42.

Ústava Korejské lidově demokratické republiky z r. 1948 vyhlásila v čl. 83 zásadu nezávislosti soudců a zásadu jejich volitelnosti. Volbu svěřila příslušným zastupitelským orgánům. V čl. 84 byla vyhlášena zásada účasti lidu na výkonu soudnictví v trestním i občanském soudním řízení při projednávání a rozhodování věcí v prvním stupni. Řízení se podle čl. 86 konalo veřejně, obviněnému bylo zajištěno právo na obhajobu.

Ústavní principy o prokuratuře byly obsaženy v čl. 90–94. K provedení ústavy byl vydán *zákon o organizaci soudů* Korejské lidově demokratické republiky z 1. 3. 1950, který nahradil, pokud jde o soudy, dosud platná ustanovení Řádu o soudu a prokuratuře severní Koreje z 21. 2. 1947.

7. Některá ustanovení zákona o organizaci soudů KLDR z r. 1950 doznala dočasné změny po vzplanutí války mezi jižní Koreou a Korejskou lidově demokratickou republikou v červnu 1950. Cílem těchto změn, provedených „Řádem o vojenských tribunálech v území válečných událostí“, schváleným prezidiem Nejvyššího lidového shromáždění z 21. 8. 1950, bylo zajištění a upevnění bezpečnosti a obranyschopnosti země v době války. Řád umožnil zřizovat vojenské tribunály při válečných frontách a rozšířil jejich pravomoc i na trestné činy, které jinak náležely do pravomoci obecných soudů. Řízení před vojenskými tribunály bylo urychleno a omezena možnost podávat řádné opravné prostředky proti jejich rozhodnutím. Došlo ke změnám i ve složení vojenských tribunálů a ve způsobu ustanovování soudců a lidových přísedících.⁶⁾ Ale již v srpnu 1951 byl Řád o vojenských tribunálech zrušen a v plném rozsahu obnovena soudní soustava vybudovaná na základě zákona o organizaci soudů z 1. 3. 1950.

Po ukončení války mezi jižní Koreou a Korejskou lidově demokratickou republikou (13. srpna 1953) pokračoval lid KLDR v uskutečňování socialistické revoluce, započaté již před zahájením válečného konfliktu.

Úspěchy, kterých bylo dosaženo v Korejské lidově demokratické republice při výstavbě socialismu v zemi, byly vyjádřeny v ústavě z 27. 12. 1972, která je již označena jako ústava socialistická.

V ústavě (čl. 1) je již také zdůrazněno, že Korejská lidově demokratická republika je svrchovaným *socialistickým státem*, zastupujícím zájmy všeho korejského lidu. Ústava rovněž vyjadřuje třídní podstatu státní moci. Podle čl. 10 Korejská lidově demokratická republika uskutečňuje diktaturu proletariátu, prosazuje třídní linii a linii mas. Vedoucí roli v řízení státu a společnosti zaujímá Korejská strana práce (čl. 4), založená v říjnu 1945. Název Korejská lidově demokratická republika zůstal však v ústavě zachován.

Ustanovení o soudech a prokuratuře jsou obsaženy v hlavě X. ústavy.

Nová ústava přinesla četné změny ve srovnání s ústavou z r. 1948. Ustanoveními hlavy X. ústavy z r. 1972 byly změněny i některé předpisy zákona o organizaci soudů z r. 1950.

⁶⁾ V. A. Kim: Gosudarstvennyj stroj Korejskoj narodno-demokratičeskoj respubliky, Moskva 1955, str. 154 a násl.

*Úprava organizace soudů a prokuratury KLDŘ
v době vydání nové ústavy z r. 1972*

I. SOUDY

1. ÚKOLY SOUDŮ

8. Při formulaci úkolů soudů ústava (čl. 136) vychází z dosažené etapy vývoje korejské společnosti.

Ukládá soudům povinnost chránit moc dělníků a rolníků a socialistické společenské a státní zřízení, ustavené v Korejské lidově demokratické republice, proti třídním nepřátelům a chránit majetek, který je ve státním a ve společenskodružstevním vlastnictví.

Neméně významný je i úkol soudů poskytovat ochranu právům občanů vyhlášeným v ústavě, chránit život občanů a majetek, který je v jejich osobním vlastnictví. Jde zejména o zajištění důsledné rovnoprávnosti všech občanů v oblasti státního, politického, ekonomického, společenského a kulturního života, bez ohledu na pohlaví, národnost, náboženské vyznání, vzdělání a majetkové postavení. V období japonské okupace pracující korejské národnosti měli za stejnou práci podstatně nižší plat než japonští dělníci. Zvláště nerovnoprávné postavení zaujímal korejská žena, a to jak v pracovním procesu, kde za stejnou práci nedosahovala nikdy platu korejského dělníka, tak zejména ve vztazích rodinných a manželských, kde se zachovaly feudální obyčeje. Korejské ženy neměly politických práv, nemohly spravovat svůj majetek a nemohly dědit.

Zákony vydanými po roce 1945 byly odstraněny nerovnoprávné vztahy mezi občany. Např. zákonem z července 1946 bylo korejským ženám zajištěno rovnoprávné postavení s muži v politickém, hospodářském, společenském a kulturním životě. Zakázáno bylo mnohoženství, koupě a prodej žen (čl. 7), umožněn rozvod manželství (čl. 5) aj. Úplná likvidace feudálních přežitků zejména ve vztazích rodinných a manželských byla provedena zákonem Prozatímního lidového výboru severní Koreje z ledna 1947.

Proto ústava zdůrazňuje úkol soudů vyžadovat od všech státních orgánů a podniků, společenskodružstevních organizací a od všech občanů důsledné zachovávání zákonů KLDŘ a aktivní účast v boji proti narušitelům právních předpisů. V tomto směru má velký význam i výchovná činnost korejských soudů, zejména při odstraňování přežitků dřívějších systémů.

Soudům je svěřen výkon soudních rozsudků vydaných v trestním řízení i výkon rozsudků vydaných v majetkoprávních sporech. Soudy také provádějí notářské úkony.

Činnost soudů při plnění těchto úkolů řídí Ústřední lidový výbor, který je nejvyšším řídicím orgánem státní moci KLDŘ. V jeho čele je prezident KLDŘ (čl. 100, 101, 103 č. 3 ústavy).

2. ZÁSADY ORGANIZACE A ČINNOSTI NEZÁVISLOST SOUDŮ

9. Podle čl. 140 ústavy jsou soudy nezávislé při soudním řízení a jsou povinny se při rozhodování důsledně řídit zákonem.

Vázanost soudců zákonem byla umožněna hned v prvních letech existence Korejské lidově demokratické republiky urychleným odstraněním právního řádu vydaného v období japonského okupačního režimu, který sloužil zájmům japonského kolonialismu a byl v rozporu s právním vědomím širokých mas korejského lidu, a vypracováním nových právních předpisů hájících zájmy pracujících Koreje. Pouze v období bezprostředně po vyhnání japonských okupantů, kdy nebylo ještě možné vypracovat ve všech oblastech společenských vztahů nové právní normy a japonské právní normy byly již zrušeny, bylo třeba stanovit směrnice pro činnost soudů v těch případech, kdy soudům nebylo možno se opřít při řešení konkrétního případu o platný právní předpis, který by byl v souladu s politickou a společenskou situací v zemi. Taková směrnice byla soudům dána v zákoně ze 6. 3. 1946 o základních zásadách organizace a činnosti odboru justice, soudů a prokuratury, podle níž se soudci měli v případech, kdy nový právní předpis nebyl dosud vydán, řídit demokratickým právním vědomím, s přihlédnutím k zájmům lidu.⁷⁾ Toto ustanovení platilo jen po omezenou dobu po osvobození země. V Řádu o soudu a prokuratuře severní Koreje z 21. 2. 1947 byla již v ustanovení o soudcovské nezávislosti (čl. 5) zdůrazněna vázanost soudců jen zákony.

Předpisy soudních řádů o vyloučení soudců zajišťují, že na projednávání a rozhodování věcí, patřících do pravomoci korejských soudů, se nebudou podílet soudci, u nichž vzhledem na jejich poměr k projednávaným záležitostem nebo k účastníkům řízení lze mít pochybnosti o jejich nepodjatosti (viz např. čl. 34 tr. ř. z r. 1950).

ÚČAST LIDU NA VÝKONU SOUDNICTVÍ

10. Účast lidu na výkonu soudnictví byla prosazena u soudů severní Koreje ihned po vyhnání japonských okupantů zavedením instituce soudců z lidu. Došlo také k široké demokratizaci přístupu k funkci soudce z povolání, neboť bylo nutné nahradit soudce japonského původu a část korejských soudců působících u korejských soudů v době japonské koloniální nadvlády, kteří byli odstraněni z výkonu soudnictví po skončení japonské okupace.

Princip účasti lidu na výkonu soudnictví byl vyhlášen jako ústavní princip již v ústavě z r. 1948 (čl. 84). Byl omezen na projednávání a rozhodování věcí v prvním stupni.

⁷⁾ V. A. Kim: Gosudarstvennyj stroj Korejskoj narodno-demokratičeskoj respubliky, str. 149.

Také podle ústavy z r. 1972 se účast lidu na výkonu soudnictví vztahuje pouze na případy, kdy soud rozhoduje jako soud prvního stupně. Soudní řízení v prvním stupni se koná před tříčlenným smíšeným senátem, složeným ze soudce z povolání a dvou soudců z lidu. Ve stanovených případech může být řízení vedeno tříčlenným senátem složeným jen ze soudců z povolání (čl. 137 ústavy).

Soudci z lidu mohou být podle ustanovení zákona o organizaci soudů z r. 1950 povolováni k výkonu soudcovské funkce na dobu nejvýše 14 dnů v roce. Prodloužení této doby je možné jen v případě, že je třeba dokončit věc u soudu již zahájenou.

Po dobu výkonu svých povinností u soudu pobírají soudci z lidu, kteří jsou v pracovním poměru, mzdu od organizace, u níž jsou zaměstnáni. Soudci z lidu, kteří nejsou v pracovním poměru, dostávají za každý den své činnosti u soudu stejnou odměnu jako soudce z povolání tohoto soudu (čl. 15, 16 zák. o organizaci soudů z r. 1950).

VOLITELNOST A ODVOLATELNOST SOUDCŮ Z POVOLÁNÍ A SOUDCŮ Z LIDU

11. Obdobně jako princip účasti lidu na výkonu soudnictví byl i princip volitelnosti a odvolatelnosti soudců vyhlášen již v ústavě z r. 1948 (čl. 83). Byl omezen pouze na soudce z povolání a soudce z lidu obecných soudů. Právní úpravu ustanovování soudců z povolání a soudců z lidu zvláštních soudů ústava z r. 1948 ponechala zvláštním zákonům.

Podle čl. 85 ústavy z r. 1948 nemohli být za soudce z povolání ani za soudce z lidu zvoleni ti, kdo zastávali funkci soudce nebo prokurátora v období japonského režimu. Právo být volen za soudce z povolání a za soudce z lidu bylo odňato podle čl. 12 ústavy z r. 1948 také tzv. projaponským elementům.

K projaponským elementům náležely podle Řádu o volbách poslanců Nejvyššího lidového shromáždění KLDŘ z 11. 6. 1948 (čl. 1), např. členové rady zřízené u japonského generálního guvernéra v Koreji, jeho poradci, osoby, které v období japonského režimu v Koreji sloužily v úřadě generálního guvernéra Koreje nebo zaujímaly odpovědná místa v jednotlivých provinciích nebo u policie, dále osoby, které byly vedoucími nebo aktivními funkcionáři projaponských politických stran a organizací působících na území Koreje do 15. srpna 1945 aj.

Jiné podmínky pro nabytí způsobilosti stát se soudcem (např. právnické vzdělání), kromě práva volit a být volen do kteréhokoli státního orgánu, v té době nebyly stanoveny.

Široká demokratizace přístupu k soudcovským funkcím umožnila provedení podstatné změny v třídním složení korejských soudců zvolených ve volbách z r. 1949.

12. Ústava z r. 1972 (čl. 134, 135 odst. 2) vyhlásila zásadu volitelnosti soudců z povolání a soudců z lidu u všech obecných soudů. U zvláštních soudů ji vyhlásila jen pro soudce z lidu.

Ústava neobsahuje omezení aktivního a pasivního volebního práva, obdobného omezení uvedenému v čl. 12 ústavy z r. 1948 ohledně projaponských elementů. Právo volit a být volen mají podle čl. 52 ústavy všichni občané, kteří dosáhli věku 17 let, pokud nejsou duševně choří nebo nebyli zbaveni volebního práva soudem.

Volba soudců z povolání a soudců z lidu *Ústředního soudu* (jde o nejvyšší soudní orgán KLDŘ) je svěřena stálé radě Nejvyššího lidového shromáždění.⁸⁾ Předsedu *Ústředního soudu* volí a odvolává Nejvyšší lidové shromáždění (čl. 76 č. 8 ústavy).

Soudci z povolání a soudci z lidu provinčních (soudů statutárních měst) a lidových soudů jsou voleni příslušnými zastupitelskými orgány, tj. příslušnými lidovými shromážděními.

Soudci z lidu zvláštních soudů jsou voleni na shromážděních příslušníků armády nebo na shromážděních pracovníků příslušného kolektivu.

Výjimka z principu volitelnosti soudců je u soudců z povolání zvláštních soudů. Jsou *jmenováni*, a to *Ústředním soudem*, který je také oprávněn tyto soudce zprostit soudcovské funkce. Korejská úprava jmenování soudců z povolání zvláštních soudů je zcela ojedinělá mezi ostatními socialistickými státy. U žádného z nich není právo jmenovat soudce (pokud je vůbec ustanovování soudců prováděno formou jmenování) svěřeno nejvyššímu soudnímu orgánu.

Funkční období volených soudců z povolání a soudců z lidu je shodné s funkčním obdobím těch zastupitelských sborů, které je do funkce zvolily. U soudců z povolání i soudců z lidu *Ústředního soudu* a provinčního soudu (soudů statutárních měst) je tedy čtyřleté (čl. 75, 117 ústavy) u soudců z povolání a u soudců z lidu lidových soudů je dvouleté (čl. 117 ústavy).

Lidové soudy a soudy provinční (soudy statutárních měst) jsou za svou činnost odpovědný lidovým shromážděním, které zvolily soudce těchto soudů. Soudci jsou povinni podávat o své činnosti zprávy orgánům, které je zvolily.

Ústřednímu soudu je ústavou uložena odpovědnost za výkon soudnictví vůči třem nejvyšším státním orgánům: vůči Nejvyššímu lidovému shromáždění, prezidentu KLDŘ a *Ústřednímu lidovému výboru*,⁹⁾ který kromě jiných úkolů řídí činnost justičních orgánů a prokuratury (čl. 103 odst. 3 ústavy).

ZÁSADA VEŘEJNOSTI

13. Jako ústavní zásada je veřejnost jednání před soudy vyhlášena v čl. 138 ústavy. Vyloučení veřejnosti v řízení před soudy je podle soudních řádů možné buď pro celé řízení, nebo pro jeho část. Důvodem pro

⁸⁾ Stálá rada Nejvyššího lidového shromáždění je podle čl. 85 ústavy stálým orgánem Nejvyššího lidového shromáždění. Její činnost vymezuje čl. 87 ústavy.

⁹⁾ *Ústřední lidový výbor* je podle čl. 100 ústavy nejvyšším řídicím orgánem státní moci KLDŘ. V jeho čele stojí prezident KLDŘ. Působnost *Ústředního lidového výboru* je vymezena v čl. 103 ústavy.

vyloučení veřejnosti je ochrana státního tajemství a další závažné důvody, stanovené zákonem. Trestní řád např. umožňuje vyloučit veřejnost také v zájmu ochrany veřejné morálky a ochrany soukromého tajemství občanů.

Veřejnost jednání před soudy plní vedle funkce kontrolní také významnou roli při výchovném působení soudu na občany, zejména při likvidaci přežitků předchozích systémů, zvláště ve vztazích mezi mužem a ženou.

ZAJIŠTĚNÍ OBVINĚNÉMU PRÁVA NA OBHAJOBU

14. Zásada zajištění obviněnému práva na obhajobu (čl. 138 ústavy) je uvedena v život četnými předpisy trestního řádu, které umožňují obviněnému určit za obhájce advokáta nebo blízkého příbuzného, anebo zástupce organizace, jejímž je obviněný členem. Se souhlasem soudu si může obviněný určit za svého obhájce i jinou osobu.

V některých, v trestním řádu stanovených případech, je obhajoba obligatorní. Cílem je zajistit obviněným účinnou ochranu jejich práv v průběhu trestního řízení soudního, zejména v případech, kdy obviněný není s to sám svá práva úspěšně hájit.

SOUDNÍ JEDNÁNÍ SE VEDE V KOREJSKÉM JAZYCE

15. Toto ustanovení (čl. 139 ústavy) se zdá být zcela samozřejmým ve státě, kde po repatriaci Japonců je, s výjimkou malého počtu Číňanů, korejština mateřským jazykem všeho obyvatelstva. Jde však o jednu z revolučních vymožeností národně osvobozenického boje korejského lidu, jež muž v období japonského kolonialismu byla vnucována japonština jako úřední jazyk, výlučně používaný při jednání před soudy a ostatními státními orgány.

Občanům, kteří neovládají korejský jazyk, včetně cizinců, je ústavou (čl. 139) zajištěno právo jednat před korejskými soudy ve své mateřštině a seznámit se s obsahem spisů prostřednictvím tlumočníka.

Význam používání národního jazyka a jeho ochrany zdůrazňuje ústava i v čl. 46. Ukládá státu povinnost chránit národní jazyk před politikou jeho potlačování, prováděnou imperialisty a jejich přísluhovači, a rozvíjet jej podle aktuálních potřeb.

Jako cíl této ochrany je uváděno upevnění národní suverenity a národní nezávislosti.¹⁰⁾

3. SOUSTAVA SOUDŮ

16. Na území Korejské lidově demokratické republiky vykonává soudnictví jednotná soudní soustava, zahrnující soudy obecné i soudy zvláštní.

¹⁰⁾ O socialističeskou konstitucii Korejské národno-demokratičeské republiky, str. 249.

Je vybudována zásadně jako dvoustupňová, to znamená, že proti rozhodnutí soudu prvního stupně lze podat řádný opravný prostředek k soudu druhého stupně, který rozhoduje s konečnou platností. Výjimku tvoří případy, kdy rozhoduje Ústřední soud v prvním stupni. Jeho rozhodnutí jsou konečná. Právo podat řádný opravný prostředek má i prokurátor.

Soustavu soudů KLDŘ tvoří *Ústřední soud* jako nejvyšší soudní orgán s působností pro celé území státu, *provinční soudy* a *jim na roveň postavené soudy statutárních měst a lidové soudy*. Všechny tyto soudy mají charakter soudů obecných. Zvláštními soudy jsou soudy vojenské a soudy dopravní.

Obvody působnosti provinčních soudů (soudů statutárních měst) a lidových soudů jsou shodné s obvody působnosti místních orgánů státní moci, tj. provinčních lidových shromáždění (lidových shromáždění statutárních měst) a okresních lidových shromáždění.

Pro organizaci soudů KLDŘ je charakteristické, že každý článek soudní soustavy, včetně Ústředního soudu, rozhoduje některé záležitosti jako soud prvního stupně.

Soudy rozhodují ve sborech (senátech), které jsou u všech článků soudní soustavy při rozhodování v prvním stupni složeny ze soudce z povolání, který předsedá, a ze dvou soudců z lidu a při rozhodování v druhém stupni ze tří soudců z povolání.

17. *Lidové soudy* jsou nejnižším článkem obecných soudů. Rozhodují o převážné části občanskoprávních i trestních záležitostí, náležejících do pravomoci soudů KLDŘ. Kromě toho mohou projednávat a rozhodovat i další záležitosti, stanoví-li tak zákon. Svou činnost vyvíjejí jen jako soudy prvního stupně. Za svou činnost odpovídají okresním lidovým shromážděním.

18. *Provinční soudy* (soudy statutárních měst) působí jako soudy prvního a druhého stupně.

V prvním stupni rozhodují o některých trestných činech proti státní moci, o některých společensky zvlášť nebezpečných trestných činech proti občanům, proti majetku v socialistickém vlastnictví a o trestných činech úředních.

V občanském soudním řízení rozhodují v prvním stupni spory mezi korejskými občany a cizinci.

Jako soudy druhého stupně rozhodují o řádných opravných prostředcích podaných proti rozhodnutím lidových soudů.

Trestní řád (čl. 22) poskytuje provinčním soudům v širokém rozsahu atrakční právo. Mohou podle svého uvážení odejmout kteroukoli věc lidovým soudům a buď je samy rozhodnout, nebo je předat k rozhodnutí jinému lidovému soudu ve svém obvodu.

Provinčním soudům je vedle činnosti judikatorní svěřena i činnost orgánů správy justice. V obvodu své činnosti dbají o zvyšování odborné a politické kvalifikace pracovníků soudů, prověřují činnost lidových soudů ve svém obvodu, shromažďují a zevšeobecňují poznatky ze soudní praxe

a napravují zjištěné nedostatky.¹¹⁾ Ze své činnosti se provinční soudy odpovídají před provinčními lidovými shromážděními.

19. *Zvláštními soudy* jsou *soudy vojenské* a *soudy dopravní*.

20. *Vojenské soudy* rozhodují podle trestního řádu a zákona o organizaci soudů z r. 1950 o trestných činech, jichž se dopustili příslušníci Korejské lidové armády a pracovníci orgánů ministerstva vnitra bez ohledu na charakter těchto trestných činů a dále o vojenských trestných činech.

21. *Dopravní soudy* jsou stejně jako soudy vojenské jen soudy trestními. Jejich jurisdikci podléhají pracovníci železniční a vodní dopravy. Zřizují se při zařízeních této dopravy (v železničních uzlech aj.).

22. *Ústřední soud* je nejvyšším soudním orgánem s působností pro celé území KLDŘ.

Jako soud prvního stupně projednává a rozhoduje zvlášť závažné trestní i občanskoprávní věci celostátního významu. Jako soud druhého stupně rozhoduje o odvoláních podaných proti rozhodnutím provinčních soudů (soudů statutárních měst) a proti rozhodnutím zvláštních soudů.

Ústřední soud rozhoduje také o mimořádném opravném prostředku (dozorovém protestu) podaném proti pravomocným rozhodnutím všech ostatních soudů.

Ústřední soud má také rozsáhlé atrakční právo. Může odejmout, podle své úvahy, kterémukoli soudu prvního stupně jednotlivou trestní věc a buď o ní sám meritorně rozhodnout, nebo ji předat k rozhodování jinému soudu téže kategorie.

Hlavním úkolem Ústředního soudu je výkon dozoru na rozhodovací činnost všech článků soudní soustavy (čl. 141 ústavy). Ústřední soud uskutečňuje dozor zejména rozhodováním o řádných a mimořádných opravných prostředcích. Výkonem dozoru sjednocuje interpretaci a aplikaci právních předpisů v judikatorní činnosti všech soudů na celém území KLDŘ a vytváří tak předpoklady pro zajištění jednotné zákonnosti při výkonu soudnictví. K dosažení tohoto cíle je Ústřední soud oprávněn vydávat směrnice pro jednotný výklad právních předpisů všemi soudními orgány.

Ústřední soud působí také jako ústřední orgán správy justice. Při uskutečňování této funkce řídí výkon soudních rozhodnutí, činnost notářskou, vykonává dohled nad činností advokacie, dbá o zvyšování odborné a politické úrovně pracovníků všech soudů a o zdokonalování metod a stylu jejich práce.¹²⁾

Podle ustanovení ústavy (čl. 142) Ústřední soud je ze své činnosti odpovědný Nejvyššímu lidovému shromáždění, prezidentu KLDŘ a Ústřednímu lidovému výboru.

Vnitřně se Ústřední soud člení na *senáty*, *kolegia* a *plénium*.

Kolegia jsou tři: trestní, občanskoprávní a zvláštní. Senáty všech tří ko-

¹¹⁾ O socialističeskou konstituci Korejské národno-demokratičeské republiky, str. 286.

¹²⁾ O socialističeskou konstituci Korejské národno-demokratičeské republiky, str. 287.

legií rozhodují v prvním stupni, ve druhém stupni a o mimořádném opravném prostředku (dozorovém protestu) podaném proti pravomocným rozhodnutím nižších soudů.

Plénum Ústředního soudu rozhoduje o dozorových protestech podaných proti rozhodnutím senátů jednotlivých kolegií a vydává směrnice pro jednotný výklad právních předpisů všemi soudy.

II. PROKURATURA

1. ÚKOLY PROKURATURY

23. Ústava (čl. 144) svěřuje prokuratuře roli strážce socialistické zákonosti a ve stanoveném rozsahu i roli strážce ústavnosti. Při střežení ústavnosti prokuratura dozírá na to, aby usnesení a nařízení státních orgánů nebyla v rozporu s ústavou.

Při střežení zákonnosti prokuratura dozírá na důsledné zachovávání zákonů státními orgány a podniky, společenskodružstevními organizacemi a občany, dbá o to, aby usnesení a nařízení státních orgánů nebyla v rozporu se zákony Nejvyššího lidového shromáždění, s rozkazy prezidenta KLDŘ, s výnosy, usneseními a nařízeními Ústředního lidového výboru, s usneseními stálé rady Nejvyššího lidového shromáždění a s usneseními a nařízeními administrativní rady.¹³⁾

Prokuratura má za úkol odhalovat pachatele trestných činů a jiné narušitele zákona a pohánět je, v souladu se zákonem, k odpovědnosti. Plněním tohoto úkolu prokuratura hájí moc dělníků a rolníků a socialistické zřízení proti všem útokům, chrání státní a společenskodružstevní vlastnictví, ústavní práva občanů, jejich život a jejich majetek.

Takto obecně formulované úkoly prokuratury jsou blíže rozvedeny v jednotlivých zákonech, vztahujících se k organizaci a činnosti prokuratury, zejména v organizačních předpisech a soudních řádech. V nich jsou také blíže vymezeny jednotlivé úseky prokurátorského dozoru, jehož výkonem prokuratura realizuje úkoly stanovené jí v ústavě.

Činnost prokuratury při plnění úkolů jí svěřených řídí Ústřední lidový výbor (čl. 103 č. 3 ústavy).

2. ORGANIZACE PROKURATURY

a) Zásady organizace

24. V organizační struktuře prokuratury KLDŘ je uplatněn, podobně jako v evropských socialistických zemích, *princip centralizace prokuratury*.

¹³⁾ Administrativní rada je vládou KLDŘ. Ústava (čl. 107) ji definuje jako administrativní výkonný orgán nejvyššího orgánu státní moci (tj. Nejvyššího lidového shromáždění). Činnost Administrativní rady je řízena prezidentem KLDŘ a Ústředním lidovým výborem. Administrativní rada přijímá usnesení a vydává nařízení (čl. 112 ústavy).

Je vyhlášen jako ústavní princip v čl. 145 ústavy. V souladu s tímto principem nižší prokuratury jsou podřízeny prokuraturám vyšším a všechny prokuratury jsou podřízeny Ústřední prokuratuře, která je vrcholným orgánem prokuratury s působností na celém území státu. Ústřední prokuratura svou řídicí činností zajišťuje jednotný výkon prokurátorského dozoru všemi ostatními články prokuratury.

Pro ustanovování prokurátorů platí *princip jmenování*. Předsedu Ústřední prokuratury jmenuje a zproštuje této funkce Nejvyšší lidové shromáždění (čl. 76 č. 8 ústavy). Všechny ostatní prokurátory jmenuje do funkcí a zproštuje těchto funkcí Ústřední prokuratura.

b) Organizační struktura prokuratury

25. Prokuratura byla až do vydání Řádu o soudu a prokuratuře severní Koreje z 21. února 1947 jednou z justičních složek. Řádem o soudu a prokuratuře byla vybudována jako samostatný, na jiných orgánech nezávislý státní orgán.

Prokuraturu KLDK vytvářejí tyto orgány prokuratury: *Ústřední prokuratura* v čele s předsedou, provinční prokuratury (prokuratury statutárních měst), *městské (obvodní) prokuratury*, *okresní prokuratury* a *zvláštní prokuratury*, tj. *vojenské* a *dopravní* prokuratury.

Ústřední prokuratura je odpovědná za svou činnost Nejvyššímu lidovému shromáždění, prezidentu republiky KLDK a Ústřednímu lidovému výboru, tedy stejným státním orgánům, kterým za svou činnost odpovídá i Ústřední soud.

ZÁVĚR

Odstraněním japonského koloniálního systému v Koreji po druhé světové válce byly vytvořeny předpoklady pro samostatný vývoj korejského lidu ve vlastním státě. Při výstavbě nového demokratického státního mechanismu nebylo možné navazovat na společenské a státní zřízení existující na území Koreje do začátku XX. století, z něhož se do konce druhé světové války zachovaly četné feudální přežitky, ani na vývoj v období japonské nadvlády, sledující ve vztahu ke korejskému lidu protinárodní, imperialistické cíle. Lid severní Koreje po dosažení cílů protiimperialistické demokratické revoluce se rozhodl pro výstavbu socialistické společnosti. Při vypracování ústavy z r. 1948 a právních norem provádějících ustanovení ústavy o soudech a prokuratuře bylo využito zkušeností z právní úpravy v SSSR.

Vliv sovětské ústavy a také již ústav dalších evropských socialistických zemí, vypracovaných po r. 1948, je patrný i na ústavě z r. 1972. Je tu však řada ustanovení specifických, odlišujících se od úpravy v druhých zemích socialistického společenství. V úseku soudů a prokuratury je takovouto výraznou odchylkou způsob ustanovování soudců z povolání zvláštních

soudů a úprava odpovědnosti za činnost Ústředního soudu a Ústřední prokuratury.

Отакар Плуандр

Судоустройство и органы прокуратуры в Корейской Народно-Демократической Республике

Резюме

Статья „Судоустройство и органы прокуратуры в Корейской Народно-Демократической Республике“ подразделена на три части. В первой части описано положение в Корее с 1905 года, ставшей в то время сферой влияния Японии, вторая посвящена вопросам регламентации судоустройства и органов прокуратуры в соответствии с Конституцией 1972 года, а третья часть содержит краткие выводы.

I.

После захвата Кореи японцы создали свою судебную систему, в которой работали главным образом японские граждане. После второй мировой войны, изгнав из страны японских захватчиков, Корея по соглашению союзнических держав была разделена на Северную Корею, и Южную Корею, установив границу вдоль 38-й параллели. Основополагающие директивы по осуществлению демократических преобразований до того времени полуфеодальной Кореи были выработаны на московском совещании министров иностранных дел СССР, США и Великобритании в декабре 1945 года.

В Северной Корее советские военные власти немедленно приступили к проведению в жизнь решений московского совещания. В области юстиции и прокуратуры были упразднены японские суды и прокуратура, причем вместо них были учреждены новые суды и прокуратура. В качестве правовой основы этих преобразований послужил закон Временного народного комитета от 6 марта 1946 года „Об основных принципах организации и деятельности органов юстиции, суда и прокуратуры“ и „Положение о судах и органах прокуратуры Северной Кореи“ от 21 февраля 1947 года. Постановлением Временного народного комитета от 14 января 1947 года был введен в жизнь принцип выборности судей.

Несмотря на усилия демократических сил на территории всей Кореи, направленные на объединение обеих частей страны, процесс развития на территории Северной Кореи и Южной Кореи проходил по-разному. В июле 1948 года была принята Конституция Южной Кореи. В сентябре 1948 года Верховное народное собрание приняло Конституцию, действие которой должно было распространяться на всю территорию Кореи. Тем не менее она вступила в силу только на территории Северной Кореи, которая с сентября 1948 года приняла название Корейская Народно-Демократическая Республика.

В развитие положений о судах, содержащихся в Конституции от сентября 1948 года, 1 марта 1950 года был издан Закон о судоустройстве КНДР.

II.

Успехи, достигнутые народом КНДР в процессе строительства социалистического общества, отражены в Конституции от 27 декабря 1972 года. Положения о судах и органах прокуратуры содержатся в X главе.

а) Суды

Судебную систему образуют: Главный суд, провинциальные суды и приравненные к ним суды статутных городов, народные суды и особые суды, т. е. военные суды и суды на транспорте. Система состоит из двух инстанций за исключением случаев, когда Главный суд постановляет решения в первой и последней инстанции.

В судоустройстве находят применение следующие принципы: независимость судей, участие народа в отправлении правосудия, выборность судей, гласность разбирательства по делу, обеспечение обвиняемому права на защиту и производство судебного разбирательства по делу на корейском языке.

Участие народа в осуществлении правосудия обеспечена в процессе постановления решений в первой инстанции. Решения постановляет трехчленный сенат в составе: председательствующий судья и два народных заседателя. Решения по поводу апелляции принимаются тремя судьями.

Принцип выборности судей и народных заседателей находит применение в работе всеобщих судов; в особые суды избираются только народные заседатели. Судьи и народные заседатели всеобщих судов избираются соответствующими представительными органами, народные заседатели особых судов избираются на сборах военнослужащих или работников соответствующего коллектива. Судьи особых судов назначаются Главным судом. Такая правовая регламентация порядка назначения судей для работы в особых судах, осуществляемого наивысшим судебным органом, представляет собой исключение в социалистических странах.

б) Прокуратура

Отдельными звеньями прокуратуры являются: Главная прокуратура, провинциальные прокуратуры (прокуратуры статутных городов), городские (окружные) прокуратуры, районные прокуратуры и особые, т. е. военные прокуратуры и прокуратуры на транспорте.

Конституция наделяет прокуратуру обширной компетенцией стража социалистической законности а в установленных пределах и компетенцией стража, которому поручено следить за соблюдением конституции. Деятельностью прокуратуры при выполнении ей задач руководит Центральный народный комитет (ч. 3 ст. 103 Конституции).

Прокуратура построена как самостоятельный, централизованный государственный орган, в котором нижестоящие в порядке подчиненности прокуроры руководствуются указаниями вышестоящих прокуроров.

Прокуроры назначаются. Председатель Главной прокуратуры назначается и освобождается от должности Верховным народным собранием (ч. 8 ст. 76 Конституции) а остальные прокуроры назначаются Главной прокуратурой.

Главная прокуратура несет ответственность за свою деятельность перед Верховным собранием, Президентом Республики и Центральным народным комитетом.

OTAKAR PLUNDR

Die Organisation der Gerichte und der Prokuratur in der Koreanischen Volksdemokratischen Republik

RÉSUMÉ

Der Artikel Die Organisation der Gerichte und der Prokuratur in der Koreanischen Volksdemokratischen Republik besteht aus drei Teilen. Im ersten Teil wird die Situation in Korea seit dem J. 1905, als Korea zur japanischen Einflussphäre wurde, geschildert, der zweite Teil ist der Regelung der Organisation der Gerichte und der Prokuratur nach der Verfassung aus dem J. 1972 gewidmet, der dritte Teil enthält kurzgefasste Schlussfolgerungen.

I.

Nach der Besetzung Koreas bauten die Japaner im Lande ihren Gerichtsmechanismus, der überwiegend mit japanischen Staatsbürgern besetzt war, auf. Nach der Vertreibung der japanischen Okkupanten aus dem Lande wurde Korea durch eine Vereinbarung der Verbündeten in Nordkorea und Südkorea mit einer Grenzziehung

entlang dem 38. Breitengrad geteilt. Die grundsätzlichen Richtlinien für die demokratische Umgestaltung der bis dahin halbfeudalen Verhältnisse in Korea wurden auf der Beratung der Aussenminister der UdSSR, der USA und Grossbritanniens im Dezember 1945 in Moskau ausgearbeitet.

In Nordkorea begann die sowjetische Militärverwaltung sofort mit der Verwirklichung der Beschlüsse der Moskauer Beratung. Auf dem Gebiet der Justiz und der Prokuratur wurden die japanischen Gerichte samt der Prokuratur beseitigt und an ihrer Stelle wurden die Gerichte und die Prokuratur neu errichtet. Die Rechtsgrundlage des Umbaus war das Gesetz des Provisorischen Volksausschusses vom 6. 3. 1946 über die Grundprinzipien der Organisation und der Tätigkeit in der Sektion der Justiz, der Gerichte und der Prokuratur sowie die Gerichts- und Prokuratursordnung Nordkoreas vom 21. 2. 1947. Durch Beschluss des Provisorischen Volksausschusses vom 14. 1. 1947 wurde der Grundsatz der Wählbarkeit der Richter ins Leben gerufen.

Ungeachtet der Bemühungen der demokratischen Kräfte in ganz Korea um die Vereinigung der beiden Landesteile kam es auf dem Gebiete von Nordkorea und von Südkorea zu unterschiedlichen Entwicklungen. Im Juli 1948 wurde eine Verfassung für Südkorea verlautbart. Im September 1948 wurde von der Obersten Volksversammlung eine Verfassung verabschiedet, die für das gesamte Gebiet Koreas gelten sollte. Sie wurde aber nur in Nordkorea, das im September 1948 die Bezeichnung Koreanische Volksdemokratische Republik annahm, verwirklicht.

Zur Durchführung der die Gerichte betreffenden Verfassungsvorschriften vom September 1948 wurde am 1. 3. 1950 das Gesetz über die Organisation der Gerichte der KVDR herausgegeben.

II.

Die Erfolge, die das Volk KVDR beim Aufbau der sozialistischen Gesellschaft erzielte, kamen in der Verfassung vom 27. 2. 1972 zum Ausdruck. Die Bestimmungen über die Gerichte und die Prokuratur sind im Kapitel X. enthalten.

a) Gerichte

Das Gerichtssystem wird vom Zentralgericht, den Provinzgerichten und den ihnen gleichgestellten Gerichten der Städte mit eigenem Statut, den Volksgerichten und den Spezialgerichten, nämlich den Militär- und den Transportgerichten gebildet. Das System hat zwei Instanzen, mit Ausnahme der Fälle, wo das Zentralgericht in erster und endgültiger Instanz entscheidet.

In der Organisation der Gerichte machen sich folgende Grundsätze geltend: Unabhängigkeit der Richter, Teilnahme des Volkes and der Ausübung der Gerichtsbarkeit, Wählbarkeit der Richter, Öffentlichkeit der Verhandlung, Garantie des Rechtes auf Verteidigung für den Beschuldigten und Durchführung der Gerichtsverhandlung in koreanischer Sprache.

Die Teilnahme des Volkes bei der Ausübung der Gerichtsbarkeit ist bei der Entscheidungstätigkeit auf der ersten Stufe sichergesellt. Es entscheidet ein dreigliedriger Senat, bestehend aus einem Berufsrichter, der den Vorsitz führt, und zwei Volksrichtern. Über Berufungen entscheiden drei Berufsrichter.

Das Prinzip der Wählbarkeit der Berufsrichter und der Volksrichter ist bei den allgemeinen Gerichten verwirklicht; bei den Spezialgerichten werden nur die Volksrichter gewählt. Die Berufsrichter und die Volksrichter der allgemeinen Gerichte werden durch die entsprechenden Vertretungsorgane, die Volksrichter der Spezialgerichte auf Versammlungen der Armeeingehörigen oder der Arbeitenden des zuständigen Kollektivs gewählt. Die Berufsrichter der Spezialgerichte *ernennt* das Zentralgericht. Eine solche rechtliche Regelung der Ernennung der Berufsrichter der Spezialgerichte durch das höchste Gerichtsorgan ist in den sozialistischen Ländern einzig dastehend.

Die einzelnen Organen der Prokuratur sind die Zentralprokuratur, die Provinzprokuraturen (die Prokuraturen der Städte mit eigenem Statut), die Stadt-(Rayons-) Prokuraturen, die Bezirksprokuraturen und die Spezial-, d. i. die Militär- und die Transportprokuraturen.

Die Verfassung betraut die Prokuratur in breitem Ausmass mit der Aufgabe eines Hüters der sozialistischen Gesetzlichkeit und in festgesetzten Grenzen auch mit der Aufgabe eines Hüters der Verfassungsmässigkeit. Die Tätigkeit der Prokuratur bei der Erfüllung der ihr anvertrauten Aufgaben wird vom Zentralen Volksausschuss gelenkt. (Art. 103 Z. 3 der Verfassung.)

Die Prokuratur stellt ein selbständiges, zentralisiertes Staatsorgan dar, wo die Prokuratoren niedrigerer Stufe den höheren Prokuratoren untergeordnet sind.

Die Prokuratoren sind ernannt. Den Vorsitzenden der Zentralprokuratur ernennt und abberuft die Oberste Volksversammlung (Art. 76 Z. 8 der Verfassung), die übrigen Prokuratoren werden von der Zentralprokuratur ernannt.

Die Zentralprokuratur ist für ihre Tätigkeit der Obersten Volksversammlung, dem Präsidenten der Republik und dem Zentralen Volksausschuss verantwortlich.

Monopoly se vyskytovaly ve starověkých státech (starověk v Egyptě, v Indii, řeckých státech, v Římě atd.). Setkáváme se s ním i v našich jedné ve státech feudálních, jednak ve státech kapitalistických.

I.

Jedním ze středověkých států, kde se tato instituce rozvíjela ve velké míře, byla „jedlihoj dedička“ římské říše – Byzance.

Vývoj středověkých monopolů v Byzanci na jednu stranu a v západoevropských zemích na druhé straně vyšel z jiných právních podmínek.

Ve středověké západní Evropě, jejíž státy v ekonomice se zrodily „na úplném úhoru“ (ENGELS), se objevují nejrůznější výlučná práva, nejrozšířenější formy monopolních opatření, jako byla královská výhradní práva – například (až ve francouzské říši, v anglické říši atd.), vrchnostenská výhradní práva – například, rozšířená zejména ve Francii, kolektivní monopoly kupeckých gild, řemeslnických cechů atd.

1. K pojmu monopolu mezi nejstaršími v literatuře ekonomické a právní kategorizace monopolů a její vývojová posloupnost. Miroslav Jiránek, problematika. In: Folia akademica Václava Vaněčského 79. narozeninám, Praha 1954, str. 380–383.

2. K otázkám monopolů ve starém Egyptě star. W. Leitz: Velebný život ve starověkém Egyptě, I. Praha 1935, str. 85.

3. K monopolům v ptolemaovské a římské Egyptě star. K. Bělík: Monopoly v hellenistickém a římském Egyptě do konce II. století n. l. In: První historická studie II. v tisku.

4. Podle Arthasistra, připravené indickému autoritě a státníku Kentilfort (3. stol. př. n. l.), existovaly v Indii činné monopoly. Nejznámější byly: monopol obchodu královským zblat (Arthasistra II. 16), monopol horní, spojený se zpracováním drahých kovů a kámen (Arthasistra II. 13), solný (Arthasistra II. 12), výlučné právo chovu slonů (Arthasistra II. 2), monopol na pěstování (Arthasistra II. 27) atd. Star. Arthasistra III. byla politická. V ruském překladu vydal V. I. Kofjanov, Moskva–Leningrad 1939.

5. K problematice monopolů v době Imperiálního star. V. I. Lešev: Imperiálníismus jako nejvyšší stadium kapitalismu, Praha 1953.